



Kymenlaakson Vesi Oy

Malminginkatu 16

48600 Kotka

Asia: Yhteysviranomaisen lausunto

**SELÄNPÄÄN POHJAVEDENOTTOHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN
ARVIOINTIOHJELMA, KOUVOLA, SELÄNPÄÄ**

1. HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Kymenlaakson Vesi Oy Ja Liikelaitos Kouvola Vesi ovat toimittaneet vireille Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle 7.1.2014 ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma).

Hankkeen nimi:

Selänpään pohjavedenottohanke, Kouvola, Selänpää

Hankkeesta vastaavat:

Kymenlaakson Vesi Oy	Liikelaitos Kouvola Vesi
Malminginkatu 16	Savonkatu 16
48600 KOTKA	45100 KOUVOLA

Hankkeesta vastaavien käyttämä konsultti:

Pöyry Finland Oy, PL 4, 01621 VANTAA

Yhteysviranomainen:

Kaakkois-Suomen ELY-keskus, PL 1041, 45101 KOUVOLA

YVA-menettelyn soveltamisen peruste

YVA-laki 4 §, YVA-asetus 6 § kohta 10a. Pohjavedenotto, jos sen vuotuinen määrä on vähintään 3 miljoonaa kuutiometriä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

YVA-menettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-ohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. YVA-ohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii hanketta koskevan YVA-selostuksen, jossa esitetään mm. hankkeen eri toteuttamisvaihtoehdot ja niiden keskeiset ympäristövaikutukset sekä haitallisten vaikutusten lieventämiskeinot. Arviointiselostuksen valmistuttua se tulee vastaavaan julkiseen käsittelyyn kuin nyt käsiteltävänä oleva arviointiohjelma.

Hanke ja sen perustelut

Kymenlaakson Vesi Oy ja Liikelaitos Kouvolan Vesi YVA-hankkeen tavoitteena on selvittää pohjaveden ottamisen mahdollisuudet Kouvolan Selänpään A I -luokan vedenhankintaa varten tärkeältä pohjavesialueelta, parantaa Kymenlaakson alueella yli 150 000 asukkaan talousveden toimituksen varmuutta sekä korvata pintaveden käyttöä, koska luonnon pohjavesi on laadultaan tekopohjavettä parempaa ja sen käsittelytarve on vähäisempi. Pohjavesi otetaan rakennettavien siiviläputkikaivojen kautta ja johdetaan rakennettavaa pohjaveden siirtolinjaa pitkin olemassa oleville vesilaitoksille käsittelyyn ja sieltä kulutukseen.

Pohjaveden hankintavaihtoehdot

YVA-menettelyssä arvioidaan kolmea Selänpään pohjaveden hankinnan vaihtoehtoa (VE1, VE2 ja VE3) sekä pohjavedenottohankkeen toteuttamatta jättämistä Selänpäästä (VE0+).

Vaihtoehtojen vedenottomäärät eroavat toisistaan ja vaihtoehdossa VE3 on mukana myös suojaimeytys, jossa käytetään Vuohijärven vettä. Pohjavedenoton sijoittumista Selänpäänkankaalle tarkastellaan Halisenromppujen ja Hunkerinromppujen osalta yhdessä ja erikseen.

VE0+: Pohjavedenottohanketta ei toteuteta Selänpäähän. Vaihtoehdossa tarkastellaan muita toimenpiteitä, joilla Kymenlaakson vedenhankinta turvataan.

VE1: Pohjavedenotto 8 000 m³/d

- a) Selänpäänkankaan Halisenromppujen alueelta
- b) Selänpäänkankaan Hunkerinromppujen alueelta
- c) Selänpäänkankaan Halisenromppujen ja Hunkerinromppujen alueelta

VE2: Pohjavedenotto 15 000 m³/d

Selänpäänkankaan Halisenromppujen ja Hunkerinromppujen alueelta.

VE3: Pohjavedenotto 22 000 m³/d

Selänpäänkankaan Halisenromppujen ja Hunkerinromppujen alueelta sekä suojaimeytys, jossa käytetään Vuohijärven pintavettä.

Pohjaveden siirtolinjavaihtoehdot

Siirtolinjavaihtoehdot L1

Linjaus Selänpäästä Kuivalan tekopohjavesilaitokselle. Itäisimmän linjavaihtoehdon pituus on noin 23 kilometriä. Kuivalasta linja jatkuu Haukkajärven tekopohjavesilaitoksen kautta Pilkanmaan pintavesilaitokselle.

Siirtolinjavaihtoehdot L2

Linjaus Selänpäästä Kuivalan tekopohjavesilaitokselle. Linjauksen pituus on noin 28 kilometriä. Kuivalasta linja jatkuu Haukkajärven tekopohjavesilaitoksen kautta Pilkanmaan pintavesilaitokselle.

Siirtolinjavaihtoehdot L3

Linjaus Selänpäästä Pilkanmaan pintavesilaitokselle Ennen Pilkanmaata putki alittaa Kymijoen. Linjauksen pituus on noin 23 kilometriä. Vesijohtolinja jatkuu Haukkajärven tekopohjavesilaitoksen kautta Kuivalan tekopohjavesilaitokselle.

Siirtolinjavaihtoehdot L4

Linjaus Selänpäästä Pilkanmaan pintavesilaitokselle. Längisimmän linjavaihtoehdon pituus on noin 22 kilometriä. Vesijohtolinja jatkuu Haukkajärven tekopohjavesilaitoksen kautta Kuivalan tekopohjavesilaitokselle.

Siirtoyhteydellä Kuivalan ja Haukkajärven välillä (noin 4 km) varmistetaan erityistilanteissa mahdollisuus johtaa vettä Kymenlaakson Vesi Oy:n ja Liikelaitos Kouvolan Veden päävedenottamoiden välillä. Haukkajärven ja Pilkanmaan välisen putkiyhteyden pituus on noin 21 kilometriä.

Siirtolinjavaihtoehdot L4 on maakunnallisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa 2009 esitetty alustavana linjauksena.

Hankealue

Selänpään pohjavesialueen sijainti

Selänpään A I-luokan tärkeä pohjavesialue sijaitsee Kouvolan Valkealan Selänpäänkankaalla, Vuohijärven eteläpuolella noin 50 km Kouvolaasta pohjoiseen.

Selänpään pohjavedenantoisuus ja laatu

Selänpään pohjavesialueen kokonaispinta-ala on 24,21 km² ja muodostumispinta-ala on 19,14 km². Vuonna 2000 on arvioitu, että Selänpäänkankaalta on saatavissa enimmillään pohjavettä jatkuvasti 12 000 – 15 000 m³/d.

Pohjavesi täyttää tutkimusten mukaan sosiaali- ja terveysministeriön laatuvaatimukset muiden analysoitujen aineiden, paitsi fluoridin, osalta. Selänpään pohjaveden fluoridipitoisuus on vaihdellut 0,8 – 2,0 mg/l. Fluoridin laatuvaatimusraja on 1,5 mg/l.

Luonnonympäristö

Suunnitellut pohjavedenottoalueet Halisenromput ja Hunkerinromput ovat laajoja metsäisiä suppa-alueita, jotka ovat osa neliosaista Selänpään-, Anttilankankaan ja Hevosojankankaan Natura-aluetta. Selänpäänkankaan aluekokonaisuus sisältyy Natura-verkostoon luontodirektiivin perusteella (aluetyyppi SCI). Sen suojelun perusteena ovat seuraavat luontotyytit:

- fennoskandian lähteet ja lähdesuot < 1 %
- harjumuodostumien metsäiset luontotyytit 97 %
- mäntyvaltaiset, puustoiset suot 1 %.

Kaksiosainen Kaurionsuo (34 ha) kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan. Suon eteläreunan lähteet on sisällytetty Naturaan.

Selänpäänkangas on valtakunnallinen harjijensuojeluohjelmakohde, jonka laajuus on 1045 ha. Harjijensuojeluohjelman tavoitteena on, että ohjelmaan kuuluvien harjien luonteenomaiset geologiset, geomorfologiset ja maisemalliset piirteet voidaan säilyttää.

Selänpään pohjavesialueen länsiosassa ja osin sen ulkopuolella sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaaksi moreenimuodostumaksi luokiteltu (arvoluokka 4 asteikolla 1-5) kaksiosainen Suomenniemenharju-Aittomäki-Mustikkamäki (39 ha).

Maankäytönsuunnitelmat

Ympäristöministeriön 14.12.2010 vahvistamassa Kymenlaakson maakuntakaavassa, maaseutu ja luonto Selänpään pohjavesialue on merkitty yhdyskuntateknisen huollon alueeksi (ET), joilla osoitetaan maakunnallisen vesihuollon kannalta tärkeät vedenotto- ja imeytysalueet. Aluetta koskee suunnittelumääräys: *Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei alueen veden käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.*

Maakuntakaavassa Selänpäänkankaan alueen luonnonympäristöä koskevat kaavamerkinnot:

- pohjavesialue (pv),
- arvokas geologinen muodostuma (ge)
- Natura 2000-verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue (nat)

Maakuntakaavassa on annettu myös määräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten vesiensuojelunäkökohtien, luonto- ja ympäristöarvojen sekä maisemankuvan säilyttämisen osalta.

Selänpään alueelle ei ole laadittu yleiskaavaa. Osa Hunkerinrompun alueelle suunnitellusta pohjavedenottoalueista sijoittuu Vuohijärven rakennuskaavan muutoksen mukaiselle maatalousalueelle.

Siirtolinjavaihtoehdot sijoittuvat osittain Kouvolan (Valkealan) pohjoisalueelle suunnitelluille yleis- ja asemakaavoitetuille alueille, tarkemmat tiedot ovat YVA-ohjelmassa.

Asutus

Selänpään hankealue rajoittuu pohjoisreunaltaan Vuohijärven kylään, joka on osoitettu maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueeksi (A) ja jota koskee rakennuskaava. Lähimmillään Vuohijärvenkylä sijaitsee noin 200 metriä Hunkerinrompuista pohjoiseen ja koilliseen. Vuohijärven kylässä asuu noin 200 henkilöä vakituisesti ja loma-asukkaita on kesällä noin 500 henkilöä. Kiinteistöjen vesihuolto on hankealueen läheisyydessä ainakin osittain järjestetty kiinteistökohtaisilla kaivoilla. Lännempänä sijaitsevista Halisenrompuista lähin asutus sijoittuu noin 600 metriä luoteeseen ja Suur-Selänpäänkylä reilu kilometrin lounaaseen.

Muu hankealueella tai sen lähellä sijaitseva toiminta

Hunkerinrompuista etelä-kaakkoon ja Halisenrompuista kaakkoon sijaitsee Karjalan prikaatin käytössä oleva harjoitusalue ja noin 2,5 km etäisyydellä Hunkerinrompuista etelään on Selänpään mm. purjelento- ja moottoripurjelentotoimintaan käytetty lentokenttä. Kymenlaakson maakuntakaavassa alueet on osoitettu puolustusvoimien käyttöön (EP), johon sisältyy lentopaikka.

Selänpäänkankaan länsipuolelta kulkee rautatie (Savonrata). UPM Kymmene Wood Oy:n Kalson kuusiviilutehdas sijaitsee kilometrin etäisyydellä Hunkerinrompuista luoteeseen. Tehtaan läheisyydessä on myös maisemoitu kaatopaikka.

Pohjaveden siirtolinjojen ympäristö

Pohjaveden siirtolinjavaihtoehdot Selänpäästä Kuivalaan tai Pilkanmaalle ja Kuivalasta Haukkajärven kautta Pilkanmaalle muodostavat 21 - 28 kilometrin pituiset reitit. Linjaukset on suunniteltu alustavasti noudattaen olemassa olevia infrakäytäviä (rautatie tai maantie) siten, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän maamassojen siirtoa ja louhintoja.

Siirtolinjojen reitit kulkevat osittain kuitenkin Natura-alueella, tärkeällä harjajensuojelualueella, pohjavesialueella, pienempien luontokohteiden lähellä, osittain kylä-asutuksen läheltä. Tiedot tarkentuvat YVA-menettelyn aikana.

2. YVA-OHJELMASTA ESITETYT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Arviointiohjelmasta tiedottaminen, kuuleminen ja osallistumisen järjestäminen

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on kuuluttanut Selänpään pohjavesihankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Kouvolan, Kotkan, Haminan kaupunkien sekä Pyhtään, Virolahden ja Miehikkälän kuntien ilmoitustaululla sekä ELY-keskuksen ilmoitustauluilla 20.1. – 20.3.2014.

Kuulutus on julkaistu Kouvolan Sanomat ja Kymen Sanomat sanomalehdissä 19.1.2014 ja Valkealan Sanomat sanomalehdessä 22.1.2014. YVA-ohjelma on ollut nähtävillä em. kuulutuspaikoissa ja luettavissa sähköisesti Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ja Kymen Vesi Oy:n Internet -sivuilla. Lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa 20.3.2014 mennessä ELY-keskukselle.

YVA-menettelyn aikana tapahtuvan vuorovaikutuksen lisäämiseksi on perustettu ohjausryhmän ja seurantaryhmän, jotka ovat kommentoineet arviointiohjelmaluonnosta.

YVA-ohjelmaa koskeva yleisötilaisuus pidettiin 29.1.2014.

Yleisötilaisuudessa esitettiin seuraavia näkemyksiä ja kysymyksiä:

Hanke, sen tarve ja YVA-menettely

- Hankkeen tarve, vedentarve Kymenlaaksossa, vedenhankinnan varmuus ja Kymenlaakson muut varavesilähteet, hankkeen vaikutus vedenhintaan, ympäristövaikutusten arvioinnin puolueettomuus

Pohjavesi

pohjavesi omistusoikeus, pohjaveden antoisuusmäärien oikeellisuus ja tarvittavat koepumppaukset? Käpykylän pohjaveden saanti turvattava

Siirtolinjat

Siirtolinjojen reitit ja maastokatselmukset, siirtolinjan päältä ajaminen metsäkoneella, siirtolinjaputken syvyys ja läheisyys asutuksesta ja vaikutus peltoihin, vastuu linjojen kasvillisuuden raivaamisesta, välipumppaamojen tarve

Suojajämytys

Tehdäänkö tekopohjavettä, imeekö Vuohijärveen sijoitettavaan pintavedenottoputkeen kaloja, Vuohijärven pilaantumisen vaikutus suojajämytykseen esim. säiliöauto- tai tavarajunaonnettomuus?

Hankealueen rakentaminen ja vaikutus asutukseen ja virkistyskäyttöön

vesisäiliöiden paikat, huoltotie vedenottokaivolle, vaikutukset Vuohijärven kylään, Vuohijärven ympäristöön aiheutuvat rajoitteet, vaikutus virkistykseen ja marjastukseen vaikutus kasvillisuuteen,

Pilaantuminen

VR:llä on ollut kreosoottikyllästettyjen pölkkyjen varasto entisen sorakuopan alueella. Kohteessa on ollut myös tulipalo aikoinaan

Puolustusvoimien toiminta

Puolustusvoimilla on runsaasti toimintaa Selänpäänkankaalla.

Muutama siirtolinjan ylityspaikka Selänpäänkankaalla ei ole riittävä.

Muuta

Utin PIMA-alueen laajuus? Huomioidaanko siirtolinjan rakennusvaiheessa? Hankkeen työllisyysvaikutukset.

Yhteenveto esitetyistä lausunnoista ja mielipiteistä

Hankkeesta esitettiin yhteensä 10 kpl lausuntoa ja 1 kpl mielipide.

Kouvolan kaupunginhallitus 17.3.2014 antoi lausuntonaan teknisen lautakunnan ja ympäristö- ja rakennuslautakunnan lausunnot.

Tekninen lautakunta katsoi, että vaikutukset maankäyttöön on vähäiset. Suojaimetyksalueen vaikutukset maankäyttöön on syytä ottaa huomioon.

Romppujen alue on kylälaisten suosimaa virkistysaluetta. Hankkeen vaikutukset virkistyskäyttöön tulee selvittää. Erityisesti, mikäli aluetta aidataan vähäistä suuremmalta alueelta. Huomiota tulee kiinnittää maankäyttöön, asumiseen ja virkistykseen kohdistuviin vaikutuksiin.

Kouvolan rakennus- ja ympäristölautakunta piti YVA-ohjelmaa kattavana ja totesi, että huomiota tulee kiinnittää eri vaihtoehtojen osalta pohjaveden pinnan tasoon ja antoisuusarvoihin, veden riittävyteen yksityisiin talousvesikaivoihin, arvokkaisiin lähteikköihin sekä keinoihin luonnontilan säilyttämiseksi.

Pohjaveden riittävyys ja laatu ovat keskeisiä. Pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton, joten veden laadulle ja määrälle ei hankkeen toteuttamisella tule olla riskejä. Suojaimetyksen riskittömyys on varmistettava, mm. Vuohijärven vesi on aina oltava hyvälaatuista (vuodenaikaiset vaihtelut sekä mahdolliset poikkeustilanteet). Rakentamisaikainen laadunvarmennus on varmistettava, myös pohjavesialueella kulkevien siirtolinjojen osalta.

Hankealue sijoittuu luonnonarvojen kannalta merkittävälle alueelle, jossa on neliosainen Selänpään-, Anttilan-, ja Hevosojakankaan Natura-alue, lisäksi soidensuojeluohjelman, Metso-ohjelman ja harjajensuojeluohjelman alueita. Natura-vaikutusten arvioinnissa on

selvitettävä vedenottovaihtoehtojen vaikutukset lähteiden ja niiden alapuolisten lettosoiden vesitalouteen ja lähdevedestä riippuvaiseen kasvillisuuteen. Vedenottoalueen ja siirtolinjausvaihtoehtojen osalta, miten tilapäiset ja erityisesti pysyvät vaikutukset arvokkaalle alueelle ja uhanalaisille lajeille minimoidaan tai estetään.

Kotkan kaupunginhallitus 24.3.2014 antoi lausuntonaan kaupungin teknisen lautakunnan ja ympäristölautakunnan lausunnot.

Kotkan tekninen lautakunta 18.2.2014 Lausuntoon liittyy kaupunkisuunnittelun lausunto. Selänpään pohjavesialue on Kotkan kaupungille tärkeä kaupungin vedensaannin turvaamiseksi. Nykyiset vesivarat riittävät normitilanteessa, mutta häiriö- ja poikkeustilanteissa vedenjakelu voi heiketä merkittävästi, koska Kuivalan tekopohjavesilaitoksen vettä ei voida korvata muilla vesilähteillä. Kotkan kaupungilla ei ole muita korvaavia vesilähteitä.

Kotkan ympäristölautakunta 27.2.2014 toteaa, ettei sillä ole lisättävää kuntatekniikan esitykseen. Pyhtään osalta vedentoimitus voidaan varmistaa varavedenottamoilla. Varavedenottamoiden (Korkeaharju ja Heinlahti) käyttö on kuitenkin väliaikaista, koska talousvedessä on laatuvaatimukset ylittävä määrä fluoridia ja laatuvaatimukset ylittävä määrä alumiinia. Vedenkäsittelyssä on varauduttu alkaloinnin järjestämiseen jatkuvaa vedenottoa ajatellen. Lisäksi talousveden riittävyys muodostunee ongelmaksi, mikäli vara- vedenottoja käytetään kunnan ainoina vedenlähteinä. Kotkan kuntatekniikan lausunnossa esitetty YVA-ohjelmassa huomioitavista seikoista pätee myös Pyhtään osalta.

Haminan kaupunginhallitus antoi lausuntonaan teknisen lautakunnan ja ympäristölautakunnan lausunnoista ilmenevän.

Haminan tekninen lautakunta 20.2.2014 totesi, että YVA-ohjelma on riittävä.

Haminan ympäristölautakunta 5.3.2014 totesi, että arviointiohjelma on asianmukainen, mutta piti puutteena siitä puuttuvaa riskien arviointia. Vaikutusten selvittämiseen liittyvät epävarmuustekijät on esitetty lyhyesti. Lisäksi osallistumiseen liittyen on mainittu erillinen yva-menettelyn viestintä- ja vuoropuhelusuunnitelma, mutta siitä on kerrottu arviointiohjelmassa vain lyhyesti. Suunnitelma tulee liittää mukaan liitteeksi tai laatia siitä tiivistelmä ja se tulee huomioida myös arviointiselostuksen laadinnassa.

Pyhtään kunta 17.3.2014 toteaa, että kunnan ympäristönsuojelu ja pelastustoimi on ulkoistettu Kotkan kaupungille. Pyhtään kunnanhallitus yhtyy Kymen Vesi Oy:n antamaan lausuntoon.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat – vastualueen ympäristöterveydenhuoltoyksikkö 7.3.2014

korosti hankkeen tavoitteita eli talousveden toimitusvarmuuden parantamista ja pintaveden käytön korvaamista pohjavedellä. Selostuksessa tulee kuvata esitettyjen vedenhankintavaihtoehtojen eroa näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Suojaimeytyksen osalta Vuohijärven veden laatua tulee tarkastella kattavasti: missä määrin suojaimeytykseen voivat vaikuttaa järven veden laadun vaihtelu esimerkiksi leväkukinnat ja huuhtoumat. Hankkeen vaikutukset yksityiskaivojen veden laatuun tulee arvioida.

Itä-Suomen Sotilasläänin Esikunta 17.3.2014 esitti, että siirtolinjavaihtoehdot L1 ja L2 kulkevat Selänpäässä Karjalan prikaatin harjoitusalueen läpi. Harjoitusalue käsittää pienlentokentän ja sen lähialueen. Alueella järjestetään koulutustapahtumia ja taisteluharjoituksia. Lisäksi alueen halki kulkee panssariura. Mikäli uran läpi suunnitellaan vesilinjoja, tulee ottaa huomioon päällä kulkevien ajoneuvojen massa ja linjojen kestävyys. Suunnitellut siirtolinjat ja niiden rakentaminen eivät saa rajoittaa puolustusvoimien toimintaa. Harjoitusalueella liikuttaessa tulee olla yhteydessä Karjalan prikaatiin.

Siirtolinjat L1 ja L2 kulkevat Utissa Kuivalassa tekopohjavesilaitokselta Haukkajärven tekopohjavesilaitokselle. Tämän yhdysvesijohdon kohdalla tulee huomioida vieressä oleva Utin jääkäriyrykmentin harjoitusalue. Ennen pohjaveden koepumppauksia tulisi vedestä tutkia mahdolliset räjähdettäviä aineet.

UPM- Kymmene Wood Oy 17.3.2014 totesi, että UPM-Kymmene Oy:n Kalson viilutehdas ja voimalaitos sijaitsevat noin 150 m päässä Selänpään A-pohjavesialueesta. Tehdas ottaa palo- ja jäähdytysvetensä Vuohijärvestä ja laskee ne Kalsonlahteen. Tehdas vesivarastoi tukkeja Kalsonlahdella ympärivuotisesti. Tehdasalueen kaakkoispäässä on tukkikenttä, hautomoallaslietteen kompostisiilot sekä maisemoitu kaatopaikka. Tehdasalueen ja Selänpään A pohjavesialueen välissä on rautatie. Kohdassa 7.1 listasta arvioitavat vaikutukset puuttuu vaikutukset alueen vesitaseeseen vaihtoehtoisin. Nämä vaikutukset ovat pitkäkestoisia ja osittain lopullisia.

Koepumppausten perusteella tehdyn pohjavesien virtausmallinnuksen perusteella tulee arvioida, kuinka pitkälle vaikutukset yltävät eri vaihtoehtojen kohdalla, sekä pumppauksen alkuvaiheessa että pohjavesipinnan löytäessä tasapainon.

Kolmiulotteisen virtausmallinnus teko Vuohijärven alueelle on tärkeä ja samoin saada arvot vedenpintojen muutoksiin. Erityisesti vaikutukset Kalsonlahden vedenpinnan korkeuteen ja veden vaihtuvuuteen arvioidaan. Tehdas ottaa mm. jäähdytysveden Vuohijärvestä, jolloin on tärkeää arvioida myös vaikutukset Vuohijärven pinnan korkeuden muutoksiin. Näillä on suora vaikutus tehtaan toimintaan.

Museovirasto 20.3.2014 Hankkeella voi olla rakennusaikaisia ja toiminnan aikaisia vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön. YVA-ohjelmassa on lueteltu tiedossa olevat kiinteät muinaisjäännökset. Kohteita ei ole esitetty kartoissa, mitä Museovirasto pitää puutteena. Ohjelmaan liittyvä kartta-aineiston perusteella linjausvaihtoehtojen arviointi arkeologisen kulttuuriperinnön kannalta on hankalaa.

Hanke saattaa koskea myös ennestään tuntemattomia, kartoittamattomia muinaisjäännöksiä, joten YVA-prosessin aikana tullaan tekemään muinaisjäännösinventointi, joka täyttää viranomaisvaatimukset. Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet ovat luettavissa Museoviraston verkkosivuilta. Inventoinnin tulee kattaa muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamien kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi myös toisen maailmansodan aikaiset kohteet, jotka otetaan huomioon mm. maankäytön suunnittelussa historiallisesti merkittävänä rakenteina.

Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri 17.3.2014 katsoi, että hankkeesta on yhteiskunnalle hyötyä: lisää vesihuollon varmuutta, tuottaa riittävästi laadukasta vettä ja alentaa vesihuollon riskejä häiriötilanteissa. YVA:ssa on riittävästi vaihtoehtoja ja ne eroavat toisistaan. Hankkeeseen liittyy riskejä, joita kaikilta osin ei tuoda tarpeeksi esiin.

Selänpään alue on geomorfologialtaan poikkeuksellisen merkittävä kohde, mikä ilmenee valtakunnallisessa harjajensuojeluohjelmassa. Selänpäänkankaan geomorfologisiin muotoihin kuuluvat lukuisat harjukuopat ja – haudat. Vastaavia ei maakunnassamme ole juuri muualla. Harjukuopat eli supat ovat näyttäviä jääkauden jälkeisiä geologisia muistomerkkejä. Kymenlaaksossa on kolme selvää suppa- aluetta, joista kaksi suurinta on Selänpäässä; Halisenromput ja Hunkerinromput. Luonnonsuojelupiiri pitää valitettavana, että geodiversiteettimme kannalta arvokkaat suppa-alueet ovat rakentamisen kohteina, sillä niiden rakenne vahingoittuu työn aikana. Pohjaveden oton kannalta suppia ei välttämättä tarvitse käyttää veden ottoon, koska kaivot voi tehdä muuallekin samalla pohjavesialueella.

Supat ovat merkittäviä myös, koska niiden pienoisilmasto poikkeaa selvästi muusta ympäristöstä. Supan pohjalla on viileämpää kuin reunoilla ja varsinkin paahderinteillä olosuhteet eroavat selvästi muusta ympäristöstä. Erikoiset olot ilmenevät mm siinä, että syntyy pienelle alalle erilaisia habitaatteja, joissa olosuhteet ovat hyvin erilaiset. Erikoisiin oloihin on kehittynyt mielenkiintoista lajistoa, mikä ilmenee myös jo tehdyissä selvityksissä. Mm. kangasvuokko kasvaa kuivilla rinteillä ja pohjaosan kosteikoilla elää mahdollisesti direktiivin IV A korentolaji. Rakentamisen aikana niiden säilyminen saattaa vaarantua, mikä vaatii varautumista suojelutoimiin.

Siirtolinjojen vaikutuksia luontoon ei ole selvitetty riittävästi. Erityisesti tämä koskee Kymijokea Pilkanmaan yhteyden osalta. Kymijoessa elää virtalude ja vuollejokisimpukka, joiden kannan selvittäminen on tarpeen. Muuallakin esimerkiksi töiden ajoittaminen lintujen pesimäkauden ulkopuolelle takaa lain edellyttämän pesimärauhan.

Molempien romppujen alue on tärkeä virkistysalue ja yleisesti käytetty ulkoilualue. Arvoa korostavat niin NATURA merkinnät kuin harjunsuojelun ja METSO-ohjelman kohteet. Piiri edellyttää, että mainittuja arvoja ei heikennetä hankkeella, vaan niiden käyttö opetus- ja virkistyskäytössä voi jatkua muuttumattomana. Natura-alueelle sijoitetut työkohteet eivät ole sopusoinnussa NATURA-alueen arvojen kanssa.

Piiri pitää ympäristön kannalta parhaana vaihtoehtona VE1a:ta. Mikäli kaivot tehdään harjukuoppien ulkopuolelle samalla pohjavesialueella, myös VE 2 on toteuttamiskelpoinen, kun luontoarvot otetaan toteutuksessa huomioon.

Kymenlaakson pelastuslaitos 6.3.2014 toteaa, että siirtolinjojen rakentamisen yhteydessä tulee ottaa huomioon niiden käyttö myös sammutusveden hankinnassa.

Mielipide 26.2.2014 Halisen romppujen luontokohteiden alustavassa kartoituksessa (kuva 6-16) ei ole huomattu Vuohijärventien molemmilla reunoilla olevaa kangasvuokko – kasvustoa. Kasvusto on merkitty lähetettyyn liitekarttaan.

3. YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on tarkistanut Kymenlaakson Vesi Oy:n ja Liikelaitos Kouvolan Veden Selänpään pohjavedenottohankkeen YVA-ohjelman ja esittää lausuntonsa sen riittävydestä sekä esittää miltä osin arviointiohjelman esitystä vaikutusten arvioinnista on tarkennettava. ELY-keskus on lausuntoa laatiessaan ottanut huomioon YVA -ohjelmasta kuulutusaikana annetut lausunnot ja mielipiteet.

Hankekuvaus, hankkeen tavoite ja yhteys muihin hankkeisiin

Selänpään pohjavedenottohankkeen tavoite ja tarve ovat yhteiskunnan kannalta tärkeitä: vedenhankinnan turvaaminen ja talousveden toimitusvarmuuden parantaminen sekä pintaveden korvaaminen parempi laatuksella pohjavedellä. Nämä tulevat selkeästi esille YVA-ohjelmassa.

Hankkeella ei ole YVA-ohjelmassa esitetty olevan suoria yhteyksiä muihin hankkeisiin tai yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Mikäli näitä YVA-menettelyn aikana tulee esille, ne tulee kuvata YVA-selostuksessa ja mahdolliset yhteisvaikutukset arvioida.

Vaihtoehtojen muodostaminen

YVA-asetuksen mukaan yhtenä vaihtoehtona YVA-menettelyssä on arvioitava hankkeen toteuttamatta jättämistä, ellei vaihtoehto ole erityisistä syistä tarpeeton.

Kymenlaakson kuntien vedenhankinnan on YVA-ohjelmassa kuvattu olevan erittäin haavoittuva erityisesti häiriötilanteissa. Hankkeen toteuttamatta jättäminen ei edellä mainitut hankkeen tavoitteet huomioiden ole mahdollista.

Vertailuvaihtoehdoksi YVA-menettelyyn on muodostettu vaihtoehto VE0+, jossa arvioidaan Selänpään vedenottohankkeen toteuttamatta jättämistä, mutta samalla arvioidaan muita toimenpiteitä, jota tarvitaan Kymenlaakson vedenhankinnan turvaamiseksi. Hankkeesta vastaavan perustelut vaihtoehdon VE0 poisjättämiseksi ja vaihtoehdon VE0+ muodostamiseksi ovat riittävät.

Hankkeen yhteydessä on muodostettu kolme vedenhankintavaihtoehtoa (VE1, VE2 ja VE3) sekä neljä pohjaveden siirtolinjavaihtoehtoa (L1, L2, L3 ja L4). Sekä vedenhankintavaihtoehtoja sekä pohjaveden siirtolinjavaihtoehtoja on muodostettu riittävästi ja vaihtoehdot ovat lähtökohtaisesti aitoja, joten ne mahdollistavat aidon ympäristövaikutusten arvioinnin. Vaihtoehtojen muodostamisen osalta YVA -ohjelma on asianmukainen.

Arvioitavat vaikutukset ja vaikutusalueen raja

YVA-ohjelmassa hankkeesta vastaava on esittänyt näkemyksensä merkittävistä arvioitavista vaikutuksista. ELY-keskuksen mielestä merkittävimmät arvioitavat vaikutukset on tunnistettu kappaleessa 7 oikein.

Vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin tuotava esille selkeästi rakennusaikaiset vaikutukset ja pohjavedenhankintaan aikaiset vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa tulee esittää myös arvio hankkeen vaikutuksista Vuohijärven vesitaseeseen.

Kappaleessa 7.1 todetaan, että hankkeen vaikutuksia arvioidaan koko Kymenlaaksoon. Se, mitä vaikutuksia koko Kymenlaakson alueelta arvioidaan jää kuitenkin konkretisoitumatta. Koko Kymenlaakson alueelta koskien on tarpeen mm. pohtia, mitä etua hankkeen toteuttamisella on väestön hyvinvointiin, kun nykyistä useammat voivat saada käyttöönsä hyvälaatuisia talousvettä. Toisaalta on tarpeen pohtia mitä riskejä voi muodostua, jos hanketta ei toteuteta.

YVA-ohjelmassa tulee YVA-asetuksen mukaan esittää vaikutusalueen raja, joka on arvio hankkeen vaikutusten ulottumisesta.

Vaikutusalueen rajauksella konkretisoidaan, miten kauas arviointi ulotetaan ja samalla annetaan mahdollisuus kommentoida suunnitellun arvioinnin alueellista laajuutta

Selänpään YVA-ohjelman esitys arvioitavien vaikutusten tarkastelualueista keskittyy hankkeen lähivaikutusalueeseen ja osittain esitetty vaikutusalue on varsin suppea. Vaikutusten arvioinnin tulee kuitenkin kaikissa tapauksissa ulottua sille etäisyydelle, että haitallisia vaikutuksia ei hankkeesta voida osoittaa kohteeseen enää aiheutuvan.

Luontoon ja luonnonsuojelukohteisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tarkastelu tulee ulottaa esitetyn lisäksi niin kauas kuin se luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin kannalta on tarpeen.

Vaihtoehtojen vertailumenetelmät ja ympäristövaikutusten merkittävyyden arviointi

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn perimmäisenä tarkoituksena on tuottaa ympäristöä koskevaa tietoa päätöksenteon parantamiseksi. Vaihtoehtojen vertailussa tiivistetään, jäsennetään ja tulkitaan YVA-menettelyssä tuotettua informaatiota päätöksentekoa varten. Vaihtoehtojen vertailu on arviointimenettelyn vaikuttavuuden kannalta YVA-menettelyn keskeinen ydin.

Vertailua tehtäessä tulee arvioida myös eri vaikutusten merkittävyyttä. Vaikutusten merkittävyyden arviointi ja vaihtoehtojen vertailu tulee tehdä tasapuolisesti kaikkien vaihtoehtojen ja arvioitavien vaikutusten kesken, samalla tarkkuudella eri toteutusvaihtoehtojen osalta.

Tulevan päätöksenteon kannalta on tärkeää vertailla vaihtoehtoja kokonaisuuksina ja vaihtoehtojen vertailun keskeisenä tavoitteena on selvittää perustellen onko joku vaihtoehtoista toista parempi ympäristövaikutusten näkökulmasta, vai ovatko ne vain erilaisia. Selänpään YVA-ohjelmassa on esitetty, että vedenottovaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia arvioidaan omana kokonaisuutena ja siirtolinjojen vaikutuksia omana kokonaisuutena. Vaikutusten merkittävyyden ja vaihtoehtojen vertailun pohjalta tulee arvioida vedenhankinta-vaihtoehtojen ja siirtolinjavaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta.

Epäselväksi kuitenkin jää se, miten vaikutusten arvioinnissa huomioidaan hankkeen toteuttamatta jättäminen (vaihtoehto VE0+). Sen vaikutukset tulee arvioida samoilla kriteereillä kuin muutkin vaihtoehdot ja sen toteuttamisen yhteydessä tarvittavat merkittävimmät rakenteelliset muutokset vaikutuksineen tulee esittää YVA-selostuksessa.

Hankkeen vaikutukset ja niiden selvittäminen

Ympäristön nykytilan kuvaus

Ympäristön nykytilan kuvaus on perusta vaikutusten tunnistamiselle ja vaikutusselvitysten kohdentumiselle oikeisiin asioihin. Selänpään YVA-ohjelmassa Selänpään pohjavedenottoalueen ja siirtolinjojen nykytilan kuvauksen tarkkuus on YVA-ohjelmatasolla riittävä. Nykytilan kuvauksen täsmentäminen on kuitenkin tarpeen erityisesti siirtolinjavaihtoehtojen osalta maankäyttöön, maisemaan, kulttuurihistoriaan ja luonnonolosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi.

Hankkeen elinkaari

YVA-ohjelmassa on tuotu esille hankkeen vaikutuksien arvioinnin tarve erityisesti hankkeen rakentamisen ja vedenhankinnan aikana. Pääosa hankkeen vaikutuksista arvioidaan alustavasti muodostuvan näinä hankkeen elinkaaren aikoina. YVA-ohjelmassa on varsin vähän otettu kantaa hankkeen muun elinkaaren aikaisiin vaikutuksiin ja haitallisten vaikutusten ehkäisyyn elinkaaren eri aikoina.

Ympäristövaikutuksia muodostuu ja niitä voidaan ehkäistä hankkeen koko elinkaaren aikana: suunnittelu, rakentaminen, toiminta sekä toiminnan lopettaminen ja jälkihoito.

Suunnittelu ja toteutettavan hankevaihtoehdon valinta ovat tässä hankkeessa tärkeitä haitallisten vaikutusten ehkäisemisen kannalta, mikä puolestaan korostaa laadukkaan YVA-menettelyn ja YVA-selostuksen tarvetta.

Tavoitteena on, että Selänpään pohjavesialue muodostaa pysyvän ratkaisun Kymenlaakson talousveden jakelun varmistamiseen. Vedenhankintaan käytettäviä rakenteita tulee kuitenkin uusia aika ajoin.

YVA-selostuksessa tulee tuoda esille arvio siitä, miten kauan vedenhankintaan ja sen siirtämiseen tarvittava infra, kuten kaivot ja siirtolinjaputkistot todennäköisesti toimivat ja miten usein arvioidaan tarvittavan suurempia huoltotoimenpiteitä tai laitteistojen ja putkistojen uusimista? Nämä kysymykset ovat tärkeitä mm. arvioitaessa hankealueen herkälle ympäristölle aiheutuvia vaikutuksia.

Vaikutukset pohjaveteen ja pintaveteen

Hankkeen päätavoitteena on hyödyntää yhteiskunnalle tärkeää luonnonvaraa eli Selänpään pohjavesivarantoja. Hankkeen eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointi Selänpään pohjaveden antoisuuteen ja pohjaveden laatuun ovatkin tämän YVA-menettelyn tärkeimpiä asioita.

Luonnonvarojen järkevä ja kestävä käyttö suhteessa luonnonvaran uusiutumiskykyyn on paitsi luonnonympäristön, niin myös koko yhteiskunnan kannalta tärkeää. YVA-selostuksessa tulee vaihtoehtotarkastelun perusteella esittää arvio kestävästä pohjavedenottomäärästä Selänpään pohjavedenottoalueella ottaen huomioon pohjavedenottotarve, pohjavedenantoisuus ja Natura-alueeseen kohdistuvat vaikutukset. Mahdollinen tuleva vedenotto ei saa ylittää vedenottoalueiden valuma-alueella muodostuvan pohjaveden määrää.

Pohjaveden pilaamiskielto on ympäristönsuojelulain 8 §:n nojalla ehdoton, joten pohjaveden laadulle ja määrälle ei hankkeen toteuttamisella tule muodostua riskejä.

Vaihtoehdossa VE3 käytettävän suojaimeytyksen riskittömyys Selänpään pohjavedelle on varmistettava. Vaikutusten arvioinnissa on tuotava esille aiheutuuko ja/tai millaisia vaikutuksia pohjaveden laadulle voi aiheutua Vuohijärven vedenlaatuun kohdistuvien mahdollisten muutosten kautta. Tällaisia muutoksen aiheuttajia voivat olla mm. vuodenaikaisvaihtelut, läheisen Kalson kuusiviilutehtaan teollisuustoiminta, lähellä sijaitsevan maisemoidun kaatopaikan vaikutus sekä muut poikkeustilanteet, joista aiheutuu muutoksia Vuohijärven veden tai sedimenttien laatuun. YVA-selostuksessa tulee tuoda esille myös se, miten varmistetaan se, että suojaimeytykseen käytettävä Vuohijärven vesi on aina hyvälaatuista.

Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida vesienhoidon tavoitteet niin pinta- kuin pohjavesien osalta.

Pohjavesialueella toteutettavien välttämättömien rakennustöiden (pohjavesikaivojen, siirtolinjojen, huoltoteiden ja imeytysalueen toteuttamisen) vaikutukset pohjaveteen ja sen laatuun on myös tärkeä osa pohjavesiin kohdistuvien vaikutusten arviointia.

Vaikutukset luontoon ja luonnonsuojelukohteisiin

YVA-ohjelmassa on esitetty, että hankkeen vaikutukset luontokohteisiin ja lajeihin arvioidaan Suomen ympäristökeskuksen oppaiden *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa* sekä *Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa* mukaisesti. Esitetty suunnitelma Natura -vaikutusten arvioinnin toteuttamiseksi on asianmukainen. Luonto- ja luonnonsuojelukohteisiin liittyvässä vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon Natura-arvojen lisäksi myös vaikutukset Selänpäänkankaan valtakunnalliseen harjajensuojeluohjelman kohteeseen ja valtakunnallisesti arvokkaaseen moreenimuodostumaan ja niiden arvojen säilymiseen. Selänpään pohjavesihankkeen suunnittelun tavoitteena tulee olla mahdollisimman vähäiset haitalliset vaikutukset luonnon kannalta herkkiin kohteisiin.

Selänpään pohjaveden antoisuuden on mallintamalla arvioitu olevan noin 15 000 m³/d. Luontovaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että pohjavedenantoisuutta arvioivassa mallinnuksessa ei ole aiemmin selvitetty sitä, onko edellä mainittu pohjaveden ottomäärä kestävä hankealueen luonnonympäristön ja erityisesti alueen Natura-arvojen säilymisen kannalta.

YVA-selostuksessa on esitettävä arvio siitä, mikä on erityisesti Natura-arvojen kannalta turvallinen ja kestävä pohjaveden ottomäärä Selänpäästä ilman suojaimeytystä. Toisaalta arviossa tulee huomioida, mikä vaikutus mahdollisella suojaimeytyksellä ja sen toteuttamisella on alueen luonnonympäristöön ja Natura-arvoihin.

Vaikutukset ihmisiin, heidän terveyteen, elinoloihin ja viihtyisyyteen

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia ovat tekijät, jotka kohdistuvat suoraan tai välillisesti ihmisen terveyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Ihmiseen kohdistuvia vaikutuksia ovat myös vaikutukset, jotka muuttavat ihmisen asuinympäristöä, sen arvoa tai ihmisen kokemusta siitä. Ihmiseen kohdistuvat vaikutukset ovat yleensä arvioitavissa kun muut vaikutukset tiedetään. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset tuleekin ymmärtää YVA-menettelyssä laajasti.

Selänpään YVA-ohjelmassa on korostettu ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia vedenottovaihtoehtojen ja siirtolinjavaihtoehtojen lähivaikutuspiirissä, mikä on asianmukaista. Keskeinen huomioon otettava asia on siirtolinjojen linjausten vaikutusalueelle sijoittuvat yksityiset maanomistajat ja heidän maankäyttötarpeensa.

Hunkerinromppujen ja Halisenromppujen suppa-alueet ovat kyläläisten suosimaa virkistysaluetta. Erityisesti pohjavedenottoalueen aitaamisella voi olla virkistyskäyttöön kohdistuvia vaikutuksia. Hankkeen vaikutukset ja muutokset virkistyskäyttöön tulee selvittää.

ELY-keskus on eri yhteyksissä korostanut sitä, että Selänpään pohjavesihankkeen vaikutusalueena on koko Kymenlaakso. ELY-keskus katsoo, että asiantuntija-arviona tulee pohtia myös sitä, mikä merkitys hankkeen toteuttamisella tai toteuttamatta jättämisellä on koko Kymenlaakson väestön kannalta.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Vedenhankintavaihtoehtojen sijaintialue, Hunkerinromppujen ja Halisenromppujen lähiympäristö on Kymenlaakson maakuntakaavassa, maaseutu ja luonto merkitty yhdyskuntateknisen huollon alueeksi (ET). Pohjavedenhankinta ja imeytysalueiden toteuttaminen on siten maakuntakaavan mukaista. Hankkeen vaikutuksia maankäyttöön arvioitaessa on otettava huomioon, että maakuntakaava osoittaa hankealueelle runsaasti suojelutarpeita (Natura 2000-verkosto, harjunsuojelualue ja pohjavesialue) ja maakuntakaavassa on yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavia määräyksiä.

Maankäytönsuunnitelmiin liittyvät muutostarpeet arvioidaan vähäisiksi. Vaihtoehtoon VE3 liittyvien pintavesipumppaamon, pintaveden siirtolinjan ja suojaimeytysrakenteiden toteuttaminen voi aiheuttaa Vuohijärven kylän ympäristöön maankäyttöön paikallisia muutoksia. YVA-selostuksessa on arvioitava onko toiminnot toteutettavissa Vuohijärven rakennuskaavan aluevarausten ja määräysten mukaisesti, vai onko alueelle tarpeen laatia asemakaavan muutos tai edellyttävätkö toimenpiteet kaavasta poikkeamismenettelyä. Mahdolliset maankäytönmuutos- tai muut maankäyttöön liittyvät menettelytarpeet tulee arvioida, myös siirtolinjojen osalta, ja tuoda esille YVA-selostuksessa.

Siirtolinjavaihtoehtojen osalta maakuntakaava tai yleiskaava ei YVA-ohjelmavaiheessa osoita suoraan minkään linjausvaihtoehdon paremmuutta. Siirtolinjavaihtoehto L4 on maakunnallisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa 2009 esitetty alustavana linjauksena ja se sijoittuu jo rakennettuun linjaukseen. Monet alueidenkäyttöön liittyvät vaikutukset ovat kuitenkin samankaltaisia kaikkien linjausvaihtoehtojen osalta.

Siirtolinjat sijoittuvat pääosin metsäisille alueille ja paikoin maataloustuotannossa oleville alueille, kaikkien vaihtoehtojen osalta esiintyy kontakteja rakennetuille alueille. ELY-keskus katsoo, että siirtolinjojen suunnittelun tavoite hyödyntää jo olemassa olevia rakennettuja linjauksia on hyvä.

Siirtolinjojen osalta tarvitaan lisätietoa nykytilasta ja vaikutuksista vaihtoehdon valintaa varten. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää,

minkä verran linjauksen toteuttaminen edellyttää rakentamista koskemattomaan tai muutoin herkkään luonnonympäristöön.

Aiheutuuko siirtolinjojen rakentamisesta muodostuvista rasitteista haittaa maanomistajille? Siirtolinjavaihtoehtojen vaikutusten osalta on otettava huomioon myös puolustusvoimien tarpeet hyödyntää Selänpääkankaan eteläpuolella sijaitsevaa harjoitusalueitaan.

Vaikutukset kulttuuriperintöön

YVA-ohjelmassa on lueteltu tiedossa olevat kiinteät muinaisjäännökset valtakunnallisen muinaisjäännösrekisterin tietojen mukaisesti. Kohteita ei ole esitetty kartoissa ja kartta-aineisto on liian suurpiirteitä, mikä vaikeuttaa kulttuuriperintökohteisiin kohdistuvien vaikutusten sijoittumisen hahmottamista siirtolinjavaihtoehtojen vaikutusalueella. Karttoja onkin syytä YVA-selostusvaiheessa täsmentää.

Hanke saattaa koskea myös ennestään tuntemattomia, kartoittamattomia muinaisjäännöksiä, joten YVA-prosessin aikana tullaan tekemään muinaisjäännösinventointi. Arviointiohjelman mukaan inventointi tulee täyttämään viranomaisvaatimukset. Kulttuuriperintöön liittyvien vaikutusten arvioinnin asianmukaisen toteuttamiseksi tulee olla yhteydessä Museovirastoon ja Kymenlaakson maakuntamuseoon.

Vaikutukset maisemaan

Hankealueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Romppualueet ovat paikallisesti tärkeitä myös maisemallisesti ja paikallisia maisemallisesti tärkeitä kohteita voi olla myös siirtolinjojen osalta. Romppualueella pohjavedenottoa varten rakennettavat kaivot, huoltotiet ja siirtolinjat voivat rikkoa paikallisesti tärkeää maisemaa ja tämä on otettava huomioon vaikutusten arvioinnissa. Suppa-alueiden maisemallisesta herkkyydestä johtuen maisemavaikutusten arviointi on tarpeen olla laajempaa kuin YVA-ohjelmassa mainitun 30 metrin laajuudelta. YVA-selostuksessa vaikutuksia tulee havainnollistaa kuvasovittein.

Melu

YVA-ohjelma vaiheessa on tuotu esille, että merkittävimmät meluvaikutukset muodostuvat rakentamisvaiheessa. YVA-selostuksessa tulee tuoda esille ne kohteet, joissa mahdollisesti joudutaan tekemään erityistä melua aiheuttavia toimenpiteitä, kuten louhimaan ja murskaamaan kiviaineksia ja joiden lähellä sijaitsee melulle häiriintyviä kohteita.

Hankkeeseen liittyvät riskit

YVA-selostusvaiheessa tulee täsmentää hankkeeseen liittyviä riskejä. Mitä riskejä pohjavedenhankintaan ja siirtotoimintaan liittyy, miten niihin varaudutaan ja mitä riskien toteutumisesta voi seurata. Riskin

arvioinnissa pääpaino on oltava riskien kannalta keskeisten toimintojen tunnistamisessa ja riskien ennalta ehkäisyssä.

Pohjaveden hankintaan, laatuun ja siirtoon liittyviä riskejä on pohdittava YVA-selostuksessa yksityiskohtaisesti, koska niillä voi olla suora vaikutus Kymenlaakson alueen ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Selänpään ympäristöön on sijoittunut toimintoja, jotka lisäävät pohjaveden laatuun vaikuttavia riskejä. Näiden toimintojen vaikutukset (riski) pohjavedenlaatuun on arvioitava YVA-selostuksessa: rautatie ja maantie, Kalson teollisuuslaitos, puolustusvoimien harjoitustoiminta, Selänpään lentokenttä sekä muut aiemmin lopetetut toiminnot.

Keskeinen pohjaveden laatuun liittyvä keskeinen riski muodostuu vaihtoehtoon VE3 liittyvästä suojaimeytyksestä ja siihen käytettävän Vuohijärven veden laadusta. Tätä asiaa on käsitelty lausunnossa aiemmin kohdassa *vaikutukset pohjaveteen ja pintaveteen*.

Mahdolliset siirtolinjojen alueelle sijoittuvat tunnetut pilaantuneet maa-alueet tulee tuoda esille. YVA-selostuksessa tulee tuoda esille myös suunnitelma miten toimitaan, mikäli vasta rakentamisaikana löydetään pilaantuneita maita. Jätelain nojalla maasta kaivettu pilaantunut maa-aines on jätettä, joka tulee käsitellä asianmukaisesti.

Arviointimenetelmät

Arviointiselostuksessa tulee tuoda yksityiskohtaisesti esille arvioinnissa käytetyt arviointimenetelmät ja niihin liittyvät epävarmuustekijät samoin kuin se, miltä osin tarkastelu perustui laskennallisiin seikkoihin, mittauksiin, mallilaskelmiin, kirjallisuuteen, muuhun vastaavaan materiaaliin, tehtyihin tutkimuksiin, maastoinventointeihin tai haastatteluihin yms. Arviointiselostuksessa tulisi kertoa kunkin vaikutusarvion osalta sen laatija ja tekijän asiantuntemus esimerkiksi lähdeluettelon liitteenä.

Vaikka YVA-ohjelmassa keskeisiksi arvioidut vaikutukset osoittautuisivat arvioinnin edetessä vähemmän merkityksellisiksi, on niiden perusteltu esittäminen arviointiselostuksessa aiheellista kansalaisten tiedon saannin varmistamiseksi.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Keskeinen YVA-selostuksen osa on tuoda esille ne toimenpiteet ja menetelmät, joilla haitallisiksi todettuja vaikutuksia ehkäistään, vähennetään tai poistetaan.

Selänpään pohjavesihankkeen haitallisten vaikutusten ehkäisemisessä korostuu hankkeen toteuttamisen hyvä suunnittelu. Erityisesti tulee pohtia mihin ja miten pohjavesikaivot ja kaivoille johtavat huoltotiet herkälle Natura-alueelle ja suppa-alueelle suunnitellaan ja rakennetaan ja miten niitä ylläpidetään.

Selänpään pohjavesialueella olevan Natura-alueen kannalta kestävä vedenhankinta on hankkeen haitallisten vaikutusten ehkäisemisessä pitkällä tähtäimellä erityisen tärkeää. Haitallisten vaikutusten ehkäisyssä keskeistä on vähiten haitallisen toteutusvaihtoehdon valinta.

Seurantaohjelma

Selänpään pohjavesihankkeen osalta tulee laatia jo YVA-selostusvaiheessa seurantaohjelma, jossa tuodaan esille pääpiirteet keinoista, joilla seurataan ja valvotaan hankkeen pitkäaikaisvaikutuksia, erityisesti pohjaveden määrää ja laatua, vaikutuksia Natura-alueeseen sekä suojaimeytykseen käytettävän veden laatua ja sen vaikutuksia pohjaveteen.

Tiedottaminen ja kansalaisten osallistuminen

Yhteysviranomainen katsoo, suunniteltu tiedottaminen ja osallistumisjärjestelyt vastaavat YVA-lain vaatimuksia.

Raportointi

Selänpään pohjavesihankkeen YVA-ohjelman rakenne on selkeä, esitystapa on havainnollinen, ymmärrettävä ja helposti luettavissa, myös sen painoasu on hyvä.

Johtopäätökset

YVA-menettelyn tavoitteena on ympäristövaikutusten laadukas arviointi ja tiedon tuottaminen päätöksentekoa varten sekä kansalaisten tiedon saannin sekä osallistumisen turvaaminen hankesuunnittelussa. Hankkeen eri toteuttamisvaihtoehtojen avoin tarkastelu ja vertailu ovat YVA-lain mukaisen prosessin kulmakiviä.

Selänpään pohjavesihankkeen YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa yhteysviranomainen korostaa erityisesti pohjaveden määrään ja laatuun sekä luonnon ympäristöön ja erityisesti Selänpäänkankaan ja sen lähiympäristön Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten sekä riskien arvioinnin tärkeyttä. Yhdessä tässä yhteysviranomaisen lausunnossa antamien täsmennysten kanssa YVA-ohjelma antaa hyvät lähtökohdat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnille.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että Selänpään pohjavesihankkeen arviointiohjelma on tarkoitustaan vastaava ja siinä on otettu huomioon YVA-laissa ja asetuksessa määrätyt asiat.

4. LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä yhdessä arviointiohjelman kanssa arviointimenettelyn ajan 3.4.2014 alkaen sähköisesti Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen Internet-sivuilla osoitteessa

www.ymparisto.fi/selanpaanpohiavesihankeYVA sekä Kymenlaakson kaupunkien ja kuntien kirjaamoissa.

Arviointiohjelmasta esitetyt lausunnot ja mielipiteet, yhteensä 10 kpl on toimitettu tiedoksi hankkeesta vastaavalle. Lausuntojen ja mielipiteiden tiivistelmät ovat tämän lausunnon kohdassa 2.

Ylijohtaja



Leena Gunnar

Ylitarkastaja



Asta Asikainen

TIEDOKSI

Kouvola kaupunki, tekninen ja rakennus- ja ympäristölautakunta
Kotkan kaupunki, tekninen ja ympäristölautakunta
Haminan kaupunki, tekninen ja ympäristölautakunta
Haminan Vesi
Pyhtään kunta
Iitin kunta
Miehikkälän kunta
Virolahden kunta
Kymenlaakson liitto
Etelä-Suomen Aluehallintovirasto
Itä-Suomen sotilasläänin esikunta
Museovirasto
Kymenlaakson maakuntamuseo
Liikennevirasto
Kymenlaakson pelastuslaitos
UPM-Kymmene Wood Oy, Lahti
Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri
Mielipiteen jättäneet
Pöyry Finland Oy, Vantaa YVA-projektipäällikkö Maarit Korhonen
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue, ylijohtaja Leena Gunnar
Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue
Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri – vastuualue